

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 19. Ljubljana, 1. vinotoka 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Praprotnikova slavnost. — M. Poklukar: Našim deželnim poslancem! — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Dr. Ivan Borštnik: K šolski higijeni. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva in uredništva.

Praprotnikova slavnost.

Velika mora biti, lepa in veličastna ta slavnost — prva svoje vrste, katero je zasnovalo in katero hoče izvesti slovensko učiteljstvo! Tamkaj je bilo! . . . V onem divnem kraju naše ožje domovine, kjer kipé ponosni gorski velikani v oblake, kjer veje zdrav planinski zrak, kjer je bila Stvarnikova roka posebno radodarna, ko je ustvarjala krasno božjo prirodo — tam je dahnil Bog ono lepo, veliko, mehko, plemenito, odprto dušo našemu možu, voditelju, prvoboritelju, učitelju, pesniku in pisatelju slovenskemu — Andreju Praprotniku!

In tamkaj se bomo zbrali, da dostojno — kolikor nam pač dopuščajo oskromne moči — odkrijemo njemu spomenik, ki pričaj sleharnemu, kako ceni slovensko učiteljstvo svoje može, kateri so si stekli zanj, a tudi za človeštvo sploh, neminljivih zaslug. In take so resnično zasluge Praprotnikove! Ali sedaj ni prilike, da bi o njih obsežneje govorili, saj se je to zgodilo že ob njegovi smrti in se bode gotovo tudi takrat, ko mu odkrijemo spominsko ploščo na rojstnem domu njegovem v Podbrezju na Gorenjskem. Namen teh vrstic je le ta, da ž njimi opozorimo slovensko učiteljstvo sploh in slovenske rodoljube posebe na slavnost, katera se mora poleg sklepa „Slovenskega učiteljskega društva“ izvršiti še letošnje leto.

Slavnost se vrši po vzporedu, katerega razglasi „Slovensko učiteljsko društvo“ pozneje, v nedeljo dne 18. t. m. v rojstnem kraju Praprotnikovem. Ni bilo drugače mogoče, nego da se je za slavnost določila nedelja. Gg. tovariši, kateri imajo v cerkvi posel z orgljanjem, bodo se za jedno nedeljo lahko oprostili ali pa dobili kakega namestnika, da se bodo mogli slavnosti udeležiti. Odbor „Slov. učit. društva“ je računal namreč nato, da se bodo te slavnosti udeležili tudi mnogi Praprotnikovi učenci, ki gredo drugače težko z doma, morda pride k slavnosti kako društvo, kateremu bi bila udeležitev na delavnik nemogoča; a kar je velikega pomena, pa je to, da bode odkritju lahko prisostovalo tudi preprosto ljudstvo, kateremu se redkokdaj ponudi jednaka prilika, ob kateri se vpliva lahko mogočno na njega narodni čut in zavednost.

Nadejamo se torej s popolno gotovostjo, da bomo imeli takrat lep dan, ko se bomo zbrali slovenski učitelji in slovenske učiteljice iz vseh krajev in od vseh strani naše domovine poleg prijateljev svojih v prekrasnem Podbrezju, da dostojno poslavimo spomin svojega Andreja Praprotnika!

Našim deželnim poslancem!

(M. Poklukar.)

Prijazna luna ne bode več mnogokrat popolnila svojega bledega lica in že bodo stali deželni poslanci v zbornici ljubljanski pred alternativo, ali povišajo prenizke plače deželnemu učiteljstvu, ali pa isto odslove z lepimi, morda celo z rezkimi besedami. Vsekako bode to v zgodovini kranjskega šolstva odvažen trenutek in vreden je resnega in mirnega premisleka ter nepristranskega prevdarka, kajti utegnili bi imeti v negativnem slučaju dovoljene posledice, kakoršnih pač oni ne pričakujejo. Poštevajo naj samo to, da nas je čez pet sto samih maturantov z različnimi nadarjenostmi in mnogostranskimi sposobnostmi ter uverjeni naj bodo, da si bomo po potrebi znali poiskati v postavnih mejah ono pot, po kateri, če tudi spočetka trnjevi, bomo prišli do boljšega plačila. „Sila kola lomi“ pravi narodni pregovor in sila tira kranjsko učiteljstvo k vztrajnemu delovanju z vsemi mu na razpolago stoječimi duševnimi vrlinami v izboljšanje svojemu bednemu gmotnemu stanju, ker za naprej ne more več tiho in mirno iti v nenasitno žrelo pogubnemu hiranju ter gotovi iznemoglosti. Temna je naša preteklost, mračna sedanost; če pa ostanemo nedelavni, nesložni in neodločni, negotova nam bode prihodnjost. Bodre naj nas tragični prizori iz kratke polupreteklosti, od katerih kličemo v spomin le nekatere: V ospredji se nam kaže zadolžen mladenič, kateri v brezmejni

obupnosti v pričo učencev svojih spleta tanko vrvico, s katero si kani zadrgniti vrat; tam vidimo krepke tovariše, kateri zapuščajo siromaško učiteljstvo ter prestopajo k pošti; ondi se poslavlja opešan mož v najkrepkejih letih z učiteljskim pomanjkanjem ter prevzema kmečko gospodarstvo v gorenjski strani trdeč, da mu družino jedna zemlja na Gorenjskem redi bolje, nego učiteljska služba; tu zremo bednega očeta, kateremu kar po vrsti odmira nežna deca v nezdravem in draginjskem kraju, neimajoča močne hrane; v odročnem selu vzame brezsrčna smrt učitelja, ker ne more zmagati stroškov ter poslati pravočasno po oddaljenega zdravnika; v sredini pa gledamo trpina, kateremu upajo sosedovi otoci, ker je le učitelj, mladež politi z gorečim špiritom po obrazu in životu; z daljine prijadra čila četa mladeniških maturantov, a dasi žive v domišljavih in ognjevitih letih neskrbne mladosti, vendar si ne upajo ugrizniti v suho skorjico grenkega učiteljskega kruha na Kranjskem; rajši mu obrnejo hrbet, išoč si zavetja v boljših pristaniščih*) — bodi dovolj turobnih dejstev! Tako ne pojde in ne sme iti dalje! Preslabo plačan učitelj nima in ne more imeti pristujočega mu nastopa, ker je današnji rod še toliko konservativen, da jedino po cvenku meri človekovo veljavo. Kupa učiteljska je gorjupa, toda polna je — bodi nam to v tolažbo! Vse nas tako korenito prezira, da nas ne more še bolj. Bled! krasen si, kje se ti jednači širo zemske površje? Zastave vihrajo, hladen mrak objemlje rosno zemljo, tisočerna množica ljudstva se gnjete ob vodnih obalih, brezštevilne lučice migljajo na jezerskih bregovih in opetovalno odsevajo v lahkih valovih, nebroj raznobojnih raket razsvetljuje temno ozračje, kresovi gore in topiči grme v čast prvemu svetovalcu presvetle krone, avstrijskemu ministerskemu predsedniku, preblagorodnemu gospodu grofu Badeniju. Vojaška godba se menjava z glasno pesmijo blejskih pevcev v narodnih nošah. Vse se veseli, strmi in občuduje združeno krasoto prirodno in umetno. Časniki prinašajo dolge članke, imenoma naštevajo visoko in nizko odlične osebe, ki so kjer in karkoli si bodi kaj pripomogle k popolnosti slavnostmi, pričenshi z načelnikom kraj. šol. sveta, županom, rediteljem etc. etc.; a dičnega šolskega voditelja g. Frana Rusa na Bledu, izbornega tenorista, kateri opravlja poleg truda s šolsko mladino še bremenski posel odgovornega pevovodje z mnogoštevilnim zborom, zbranim skoraj s cele Gorenjske — koliko pisanja, potov, truda in vaj; pa vendar njegovega imena ne najdemo niti na najzadnjem poročilskem mestu.***) Kot set pa njemu in njegovemu zboru odločijo počeno ladjo za vožnjo, da ceno doživi v veselih akordih

*) Prav imajo!

Uredništvo.

**) Naši listi glede delovanja, truda, uspehov, shodov in teženj slovenskega učiteljstva res ne izpolnjujejo svoje časnikarske dolžnosti. Če pomislimo, kako važno mesto zavzema slovenski učitelj med narodom svojim, bi se mu pač spodobilo, da se slovenski

radostne pesmi prijetno iznenadenje mrzle ter proste kopelji v devetnajst sežnjev globokem jezeru. Tako nas dandanes plačujejo! Učitelj delaj za slavo drugih pri zborih, družbah in društvih, v odborih in odsekih, bodi okoren, bodi rokohitersk, izrabi se, hiraj, opešaj in svet te bode milostno odslovil, kakor ožeto limono in trizna tvoja se bode s krohotom praznovala. Častiti poslanci! Težko Vam bode, a vendar skušajte se postaviti na učiteljsko stalo in pomislite, kaj bi Vi počeli na našem mestu? Naša plača in pokojnina sta za stanu i času primerno življenje premajhni, za naglo smrt preveliki; a ni nam ležeče samo na višjih plačah, temveč še bolj na prepotrebem ter častnem ugledu, kateri se pri sedanjih dohodkih niti misliti ne da.

Ne zahtevamo pečenih puranov in fazanov; ne buteljk kraljevine, tokajca ali šampanjca; ne mislimo pušiti špeciialitet ter se šetati v bagru in svili po kopališčih; ne sanjamo o kočijah in podobnih lagotnostih: pač pa za trdno pričakujemo tolikih plač, da bode slehernemu učitelju omogočeno privoščiti si poleg belega kruha na dan pol litra poštenega dolenjčka ter pol kilograma navadne govedine. To mora pa biti, saj imajo še navadni rokodelci tako. Skrajna potreba je ona zmet, katera priganja kranjsko učiteljstvo do postavnih korakov, katere si je odločilo storiti in ne častihlepje, da bi imelo vse sinove veleučene ženije, hčerke pa izvežbane uradnice, tega ne; le stanu primeren obstanek za se in svojece terjamo. V to svrhu se dvigajo učiteljske vrste po vseh kranjskih livadah in tvorijo navdušeno falango, katera ne odloži popred uma svetlih mečev, dokler ne doseže svojega zmotra. Ne mislite, da bode učiteljstvo še nadalje prosjačilo za uboga mesta ter pritiskalo kljuke, kakor je nedavno bahato pisal nek list, temveč hoče v prihodnje možato vztrajati na težavnih postojankah ter junaško odoleti vsem zaprekam, dokler ne pride rešilni dan, kateri itak ni daleč. Trkalo bode nepretrgano po boljših plačah, ker je to za nje eksistenčno vprašanje, dokler ne dobi toli naročitega gospodarja, kateri je bode vredno sprejel in spodobno plačal.

Sklepčno opozarjamo častite poslance na državni zakon, kateri velja za vse kronovine ter izrečno in nedvoumno veli tolike učiteljske plače povsod, da učitelja z družino stanu primerno vzdržujejo. Ako izpolnujejo državne zakone pri drugih priložnostih, zakaj bi se njegova izvedba zavlačevala samo pri učiteljstvu, katero s 450 gld. oziroma 500 gld. nikakor ne more na Kranjskem stanu primerno izhajati. Premotrite nadalje, častiti gospodje, da nijeden stan ne posega tako glo-

listi bolje ozirajo nanj in objavljajo vse zasluge, kojih si pridobi ljudski učitelj za svoj narod. Posebno glede naših teženj za zboljšanje gmotnega stanja bi morali biti slovenski časopisi nekaki tolmači in posredovalci med učiteljstvom in narodom, oziroma njega zastopniki. Prosimo!

Uredništvo.

boko v dušno in telesno blagostanje, nijeden tako posredno in neposredno v časno in večno srečo, sploh na vso bodočo narodovo povestnico, kakor jedino učiteljski; po tej resnici vravnajte blagohotno svoje nehanje in delovanje v deželni zbornici in osrečili bodete Kranjsko, a nad pet stotin skrbno pazečih domačih sinov in hčera v trudapolnem učiteljstvu po vsi deželi razstresenih bode blagrovalo poslance in deželo, v kateri služiti jim je čast in veselje.

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Trinajsto poglavje.

Dokaz, da je Martin ljubil svojo ženo.

Fako bodeš sedela tako dolgo in mirno, kakor ob nedeljah in praznikih pri knjigi „Življenje svetnikov in svetnic Božjih,“ tedaj ti bodem mogel prav veliko povedati.“

Jera: Želim, da mi poveš vse, prav vse in natančno.

Martin: Dobro! Vem še vse tako dobro, kakor se je dogodilo. Ali glej, danes je sobota, in ti imaš še dosti opravila.

Jera se nasmeje rekoč: „Odpri malo svoje oči!“ Martin pogleda nekoliko okrog sebe ter pristavi: „Oho! ti si že vse naredila in vredila!“

Milica prime očeta za roko in reče:

„Mati so z delom pridno hiteli, jaz in Anica sva jim pa pomagali pospravljati. Mari ni tako v redu?“

„Ne samo v redu, temveč je tudi hvale vredno“, rečejo na to oče.

„No, začni že vender pripovedovati!“ prosi ga Jerica.

Martin: Predstojnik me je vprašal za ime mojega očeta, za kraj, kje stanujem in pa za hišno številko.

Jera: Ti ne govoriš pravilno, kajti jaz vem, da on ni s tem pričel.

Martin: A kako to, da ne tako? Ti brbljavka!

Jera: Ti si ga najprej pozdravil, a on ti je odzdravil; kaj ne, tako je bilo.

Martin: Ti vsevedna čarovnica ti, prav imaš; nisem začel prav pripovedovati.

Jera: To sem jaz tudi takoj vedela.

Martin: No, ko me zagleda, vpraša me, če se ga nič več ne bojim? Jaz se priklonim, kakor sem vedel in znal ter mu odgovorim: „Oprostite mi milostivi gospod!“ On pa se nasmeje in ukaže steklenico vina donesti.

Jera: Glej no, to je drugačen začetek. Ali si steklenico tudi urno izpraznil? Bojim se, da si jo.

Martin: Ženka, tega nisem storil. Bil sem tako sramežljiv, kakor kakšna nevesta — in vina se nisem hotel dotakniti; toda on mi reče: Vem, da nisi vinski sovražnik, le natoči si! Na to sem po malem pil na njegovo zdravje. Predstojnik pa me pogleda tako čudno, da se mi je tresla čaša v roki.

Jera: Dobra vest, Martin, ki ti je ta čas ušla v prste; sicer pa si se urno otresel strahu, kaj?

Martin: Sem — in precej, ker je bil predstojnik proti meni jako prijazen. Rekel mi je: „Čisto naravno je, da človek, ki težko dela, rad čašo vina izpije; to odobrava vsakdo. Toda to je nesreča, kadar človek — namesto da bi se čašo vina okrepil — pri vinu kar podivja, da pozabi na otroke in ženo in na svojo starost. To je nesreča, Martine moj!“

Ko mi je tako govoril, bilo mi je, kakor bi mi nož porinil v srce. Zberem vendar svoje misli ter mu odgovorim:

„Zapeljale so me v to nesrečne priložnosti včasih tako, da si nisem mogel pomoči in če bi tudi znal, nisem zamogel. Ali verjemite mi, da v tem času nisem niti čaše vina izpil z veselim srcem.“

Jera: In si zamogel kaj takega izpregovoriti?

Martin: Če bi z menoj ne bil tako ljubeznjiv, v resnici bi se ne bil upal.

Jera: Kaj je rekel dalje?

Martin: Rekel je, da je nesreča za siromašne ljudi, kadar se pajdašijo z ljudmi, katerih bi se morali ogibati kakor kuge. Zdihnil sem globoko; a on, kakor bi bil to opazil, nadaljuje:

Če bi se takim ljudem le dopovedati moglo, predno so prevarani. Ubog človek je že na pol rešen, ako ne pride v kremplje takim pijavkam. Boli me srce, kadar pomislim, koliko siromakov gine v gnjusnem blatu, kateri pa nimajo toliko srčnosti, da bi odkrili take neprilike na primernem mestu in ljudem, ki bi jim pomagali z veseljem, samo kadar bi se vedelo dobro, kako je ž njimi. Bog ti bode težko odpustil, ker si se dal leta in leta voditi za nos, med tem si pa ženo in otroke puščal v največji nevarnosti, ne da bi bil samo jedenkrat pri meni iskal kakšnega sveta. Zidar, le pomisli, kako bi se vsa zadeva končno iztekla, če bi tvoja žena ne bila pametnejša in pogumnejša od tebe.

Jera: Ali je vse to govoril, predno je vprašal za hišno številko.

Martin: Saj slišiš.

Jera: Pogledj, pogledj, ti si hotel to zamolčati!

Martin: To bi bilo skoraj tudi najboljšje, ker drugače se mi še prevzameš, ker si bila tolikanj sigurna in srčna.

Jera: Ej, gospodar, čemu misliš tako? No, naj pa velja tvoja! Jaz sem zares ponosna, da sem tako napravila; za ta korak mi ne bode žal vse svoje življenje. Kaj pa je predstojnik dejal še dalje?

Martin: Povpraševal me je v zadevi zidanja. Velika sreča zame je še, da nisem vsega pozabil. Moral sem mu vse natančno izračunati na metre in kilograme, koliko bode treba apna, peska in kamena

Jera: Mari se nisi zmotil za kako ničlo?

Martin: Verjemi mi, da se to pot nisem prav nič zmotil.

Jera: Hvala Bogu!

Martin: Tudi od mene mu bodi hvala!

Jera: Ali je zdaj vse v redu?

Martin: Da, vse je v najboljšem redu. Ugani, koliko are (predplače) mi je dal? (Žvenklja z denarji v žepu in nadaljuje.) Kaj ne, dolgo že nisem tako žvenkljal?

Jera (vzdihne).

Martin: Ne vzdihuj tako, prosim te! Znanprej bomo gospodarili in varčevali drugače in gotovo ne pridemo nič več v tako revščino in nesrečo, v kakeršni smo bili do zdaj.

Jera: Resnično nam je pomagal Bog v nebesih, zato mu bodi hvala in slava na veke!

Martin: A ne le nama, temveč še mnogim drugim v naši vasi. Poslušaj in čudi se! On je vzel deset očetov revnih družin, ki so v največji bedi, pri tem zidanji v službo; vsakemu pa bode plačal na dan 1 krono in 60 vinarjev. Duša moja, ne moreš si misliti, kako skrbno jih je odbral.

Jera: Prosim te, prav to mi povej obširno.

Martin: Ne vem, če sem tudi vse obdržal v spominu, kakor se je godilo.

Jera: Domisli se malo.

Martin: Tedaj poslušaj: Povpraševal me je za vse siromašne gospodarje, koliko imajo otrok, kako veliki so že, če že kaj zaslužijo in prilično koliko. Na to je odbral one, ki imajo najmanj zaslužka ter imajo največ nepreskrbljenih otrok; rekel mi je opetovano: Poznaš li koga, ki bi bil v taki stiski, v kakeršni si sam, kar povej mi ga. Spomnil sem se takoj Gašperetovega Jurija, ki bode tudi leto dni imel gotovi zaslužek.

Jera: To je plemenito, da se nisi maščeval nad Jurijem radi našega krompirja.

Martin: Bog obvaruj, maščevati se nad siromaki. Njegovo gospodarstvo je do skrajnosti slabo. Neki dan naletim na Jurija pri shrambi, kjer je krompir, toda delal sem se tako, kakor bi ga ne videl.

Bolelo me je srce, videvši ga, kako je medel kakor sedem gladnih let; midva sva imela do zadnjega časa dovolj krompirja.

Jera: To je sicer lepo, ljubi mož; toda pomagati si v potrebi s tatvino, to ni v redu, in reveži, kateri tako storé, pridejo še v večjo potrebo.

Martin: Res je tako, ali pomislimo, kako hudo je s praznim želodcem pred seboj gledati živež, in če vemo, koliko od tega utegne v shrambi segniti ter koliko ga povžije živina; potemtakem ne smemo ubožcem zameriti, če se spozabijo tako daleč. Oh, ljuba moja, koliko samozatajevanja je treba v takem položaji!

Jera: Pripoznam, da je to jako mučno, toda ubožci bi se morali takih skušnjav otresti, sicer prenašajo svojo nesrečo še težje.

Martin: Oh, draga moja, povej mi, kdo bi v njegovi koži to storil? Kdo bi to zahteval od njega?

Jera: Bog, ki to zahteva od siromaka, ponuja mu za to tudi moči, da tako stori; vsposobljuje ga s silo, s potrebo in z mnogimi bolečinami za veliko samozatajevanje, ki mu je odločeno. Verjemi mi, Martine, Bog pomaga ubogim na skrivnem, podeljuje jim moči in razuma, da zamorejo trpeti in prenašati marsikaj od tega, kar bi se nekaternikom zdelo neverjetno. Kedar siromak premaga tak boj, ima čisto in mirno vest ter je srečnejši od vseh tistih, katerim se ni bilo treba tako boriti.

Martin: Jaz vem vse to prav dobro, draga moja, ker to sem opazil pri tebi. Saj nisem slep. Videl sem sam, kako si v največji stiski zaupala ljubemu Bogu ter zaradi tega bila tudi zadovoljna; toda malo je ljudij, ki bi togo in nejevoljo prenašali tako strpljivo, kakor ti, nasprotno pa je obilo tako slabih, kakor sem jaz sam v skrbeh in potrebi. Mislím, da je potrebno delati na to, kako bi se vsem siromakom preskrbelo zaslužka in kruha. Mislím, da bi potem vsi bili tudi boljši, kakor so pa sedaj pri svojem stradanji in preveliki bedi.

Jera: Oj, dragi moj, temu pač ni tako. Ako bi nič drugega ne bilo treba, kakor revežem pomagati z delom in zaslužkom, no, temu bi se lahko odpomoglo; toda vzroka za to je treba drugod iskati. Bogatinec kakor revež morata ineti srce v redu, ako hočeta srečna biti. Do tega dospe večina ljudij poprej z nevoljo in v skrbeh, kakor pa v miru in z veseljem, zakaj Bog bi nam inace delil samo veselje. Ljudje zamorejo le takrat potrpežljivo in modro prenašati srečo, mir in veselje, ako imajo srce ojačeno; to je gotovo potrebno, da je na svetu skrb in potreba, ker brez take borbe pride malokaterega človeka srce v red in do notranjega miru. Kjer pa manjka tega, ti je vsejedno, ima človek kaj dela, ali ne; ima vsega v obilnosti, ali pa trpi pomanjkanje. Stari Mokrota ima polno hišo vsega ter sedi po cel

dan v gostilnici; pri tem pa vender ni nič srečnejši od kakega dni-narja, kateri le časih izpije kupico vina v svojem kotu pri svoji ženi in otrocih.

Martin vzdihne, Jera pa nekaj časa molči, potem ga vpraša: „Ali si kaj pogledal pri pomočnikih, če delajo? Moram ti povedati, da je Luka danes zopet bil v gostilnici.“

Martin: To me jezi. Gotovo ga je poklical starešina. On se je malo poprej kaj čudno vedel. Bil sem poprej predno sem prišel v hišo, pri njih pri delu; a če je res prišel iz gostilnice, vznemirja me nekaj, zakaj pripovedoval mi je nekaj, kar ni bilo iz njegove glave.

Jera: Kaj pa je govoril?

Martin: Rekel mi je, da bi bil kamen iz Globodolskega kamenoloma izvrsten za temelj cerkvi. Ali ko mu na to odgovorim, da bi bil kremenec, ki leži prav blizu tega kamenoloma, mnogo boljši, pravi mi: Vi tedaj hočete vedno nespametno ravnati. Zid bode od onega kamena veliko trpežnejši in lepši. Mislil sem s početka, da je to govoril iz dobrega namena; ali ko je pričel o tem tako nepričakovano govoriti, zdela se mi je vsa stvar nekako sumljiva — in če je bil pri starešini, tedaj je prav gotovo, da se je ta kolač izpeknel v njegovi hiši. Globodolski kamen je krhek in peskovit, torej po vsem neprikladen za moje delo.

Jera: Luka ni zanesljiv in nič kaj prida človek; bodi previden.

Martin: No, tukaj me ne dobe v past. Predstojnik tudi ne mara, da bi bil zid iz peščenjaka.

Jera: Zakaj pa ne?

Martin: Rekel je, da so sedaj na stavišči gnojišča in odtok gnojnice iz nekaterih hlevov; potemtakem bi peščenjak gnil in solitar bi ga razjedel.

Jera: Ali je to resnica?

Martin: Res je tako; tega sem se bil nekoč prepričal sam; na tujem namreč sem delal pri neki stavbi, pri kateri so morali temelj premeniti, ker je bil zidan iz peščenjaka.

Jera: Kako je to, da predstojnik o tem razume?

Martin: Temu sem se tudi sam čudil; a vse to razume prav dobro. Med drugim me je tudi vprašal, kje se dobiva dober pesek. Rekel sem: Pod Pečjo pri Lahovem mlinu. —

To je predaleč in tudi preveč navkreber — pripomni takoj, potrebno je, da se varujejo ljudje in živina. Morda se bode pesek dobil kje bližje. Opozoril sem ga na to, da bi se že dobil gori blizu stavišča, toda dotično zemljišče je lastnina posebnega gospodarja, ki bi se moralo od njega kupiti. Sedanjemu lastniku in nekaterim drugim vaščanom bi se morala tudi škoda povrniti, ker bi pesek morali preko njegove in vaščanovih njiv izvažati. To ne škoduje nič, odgovori mi, zakaj

boljše je pesek na ta način dovažati, kakor pa ga iz doline na grič voziti. Dobro! Zdaj ti imam še nekaj povedati.

V razgovor o pesku oglasi se hlapec trgovca Grilca in Klenka. Hotel sem torej vstati in oditi, da bi ga ne zadrževal dalje; ko še rečem, da pridem lahko drugikrat, nasmeje se mi in pravi: Tako ne gre, zidar! Moja navada je, da vsak posel dovršim popolnoma in kadar sem gotov s tem, potem šele pričnem o drugem razpravljati. Uprav dobro si mi došel s svojim poslovilom. To je tvoj stari greh, katerega se ne moreš iznebiti, namreč da zaradi kakega malenkostnega povoda zapuščaš in zanemarjaš svoja opravila. Popraskam se za ušesi in si mislim: Godi se ti prav! Ako bi bil molčal, ne bi bil slišal tako grenke resnice.

„Kar si iskal, si našel“, odvrne Jera, na to nekdo kliče pred hišo: „Hej! Kje ste? Ni nikogar doma?“ (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Ne vemo sicer, kako se možganske celice spreminjajo pri učenju, pri mišljenju, in bilo bi tudi preveč, če bi že zdaj zahtevali od naravoslovja, da nam kaj takega pové: znanost ta je kot rečeno še zelo mlada in zadovoljni smemo biti, če že vemo vspeh teh sprememb t. j. spremembe, ki se zgode vsled delovanja možgan, in tu je omenjena že višje kri in gorjenje v možganih. Vendar znanost napreduje kljub vsem oviram naglo, spoznanje se vedno bolj vgljablja v naravo samo in pričakujemo tudi v tem boljših dnij in vestnejih poročil. Za zdaj lahko ponovimo, da lok preveč napet počti in možgani opetovano in intenzivno škodovani vsled prenapetosti ali pa vsled slabe, napačne, zelotične vzgoje, odpovejo svoje delo, njih moč oslabi in pamet postane glupost ali pa se vzburljeni možgani tako vznemirijo, da pamet popolnoma zatemni — na vsak način neprijeten položaj. Vselej pa je treba pomisliti in preiskati, če ni morda nagnjenje do dušne bolezni podedovano, če se ne nahaja morda že pri stariših glavobol i. dr. in če ni bila v tem slučaju šola le poslednji vzrok, da se je prikazala bolezen, ki jo je otrok imel že v sebi. Misliti si moramo namreč, da se ne morejo vsi možgani in njih celice jednako dolgo ustavljati za njih življenje slabim vplivom, kot jih ponuja šolsko učenje, in to kar jeden z lahkoto zmore, drugega polomi; če so pa že pri stariših oslabele moči, se to slabenje pri otrocih nadaljuje in

tako se ne smemo čuditi, če se odpirajo otrokom nadarjenih in veleumnih ljudij vrata norišnice: tudi to je popolnoma naravno in „Genie und Irrsinn“ ni morda vspeh katedralne filozofije in fantastične špekulacije, ampak motrenja človeškega življenja, človeške narave.

Kar se tiče vedno rastočega števila samomorov, so res, kakor rečeno, žalostna prikazen, ker vsako človeško življenje je za človeško družbo, pa naj smatramo kot tako rodovino ali državo, velikega pomena, in da se človeška družba tega vedno bolj zaveda, o tem so nam priča socialne premembe, ko jih vedno odločneje ona zahteva. Vendar tu se mi ne pečamo s samomori odraslih vsled pomanjkanja, vsled žalosti i. dr., nego s samomori učeče se mladine. Kaj je vzrok temu? Vršni se to v okviru šole, tedaj poiščimo vzrok v šoli. Razločevati pa imamo tudi pri samomoru kakor pri vseh boleznih, ker tudi samomor je v bistvu vedno nekaj patološkega, ne normalnega, dispozicijo človeka k bolezni, tako zvano nagnjenje, in potem pa zadnji vzrok bolezni, ki povzroči pri obstoječem nagnjenju bolezen. Vprašanje je zdaj, ali dobi učenec v šoli nagnjenje k samomoru ali pa zadnji vzrok k temu dejanju? Gotovo prvo, v kolikor ni že povedano, eventualno pa, vendar redko, tudi drugega da šola.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Idrije. († Anton Levstek). Blagor mu, kdor se spočije! Zopet nam je nemila smrt vzela tovariša učitelja iz naše sredine. V poldrugem letu smo spremili tri tovariše učitelje na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji k večnemu počitku, namreč: Jakob Ingliča, Ivan Pleškota in Anton Levsteka. To je res žalostno, da ravno v našem stanu smrtna kosa tako neusmiljeno kosi. Prerano umrli gospod Anton Levstek, katerega objokuje njegova soproga in petero nepreskrbljenih otrok, se je rodil dne 1. rožnika 1850. leta v Žigmaricah na Kranjskem. Po dovršenih študijah na ljubljanskem učiteljski je postal 1871. leta učitelj na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji, kjer je služboval do svoje smrti. Bolehal je že več let in trpel veliko na revmatizmu, katerega si je nakopal že v prejšnjih letih kot šepetalec v c. kr. rudniškem gledališču v Idriji. Zdaj jedno leto je vidno okreval, in mislili smo vsi, ranjkemu se povrne prejšnje zdravje. Koncem šolskega leta je pa zopet zbolel, potem ga je še mrtvoud zadel in 5. vel. srpana je po kratki a mučni bolezni svojo blago dušo izdihnil. Ranjki je bil jako dober učitelj in vzgojitelj, skrben oče in blag prijatelj. Njegov zdrav ribniški humor je razvedril vsako družbo, in ker je bil tudi jako delaven zunaj šole, so ga ljubili in spoštovali vsi, kateri so ga poznali.

Pogreb je bil slovesen, prihiteli so tudi nekateri tovariši učitelji od blizu in daleč. Šolska mladina in nebrojna množica ljudi iz vseh stanov je spremila ranjkega Anton Levsteka k zadnjemu počitku in mu skazala zadnjo čast. Pevci so mu zapeli v cerkvi sv. Križa in na grobu žalostinko.

Ti pa, predragi Tone, preстал si veliko na tem svetu, počivaj v miru, in Bog naj Ti podeli večno življenje v nebeškem raji.

—ln—

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Martin Potočnik, učitelj v Sori pri Medvodah za tekoče leto 3·60 gld.; g. A. Cvar, učitelj v Vel. Poljanah pri Ortneku za tekoče leto 2·40 gld.

Učiteljski konvikt: Gospod Šimen Punčah, nadučitelj v Slavini, 2 K.

Odprite spominske plošče rajnkemu A. Praprotniku bode v nedeljo dne 18. vinotoka t. l. Natančen vspered slavnosti bodemo priobčili v prihodnji številki. Nagrobni spomenik bode tudi ta mesec gotov.

Osobna vest. Gdč. Zofija Verbič, učiteljica v Šiški, je imenovana za začasno učiteljico na deški šoli v Kamniku.

Podelitev ustanov. C. kr. deželni šolski svet je za leto 1896. podelil prof. Fr. Metelkove ustanove (42 gld.) gg.: Abram Leopoldu, nadučitelju v Senožečah; Završnik Rudolfu, nadučitelju v Predvoru; Slanc Frančišku, nadučitelju v Litiji; Poženel Ivanu, nadučitelju v Rakeku; Bizjak Henriku, nadučitelju v Dolu; Gross Frančišku, nadučitelju v Štrekljevci.

Pripovedke iz avstrijske zgodovine, o katerih smo poročali v zadnji številki, bodo obsežale približno deset tiskanih pol ter se bodo prodajale po 50 novcev knjiga. Izšle bodo v prvi polovici tega meseca ter se bodo dobivale v Miličevi tiskarni. Opozarjamo slavne krajne šolske svete, da se pri sestavljanji proračuna ozirajo na te „Pripovedke“, katere bodo šolarskim knjižnicam in učitelstvu gotovo dobro došle.

Misli s sprehoda. Pravijo, da „vsak sam vé, kje ga čevelj žuli“, a društvene razmere v naši kronovini silijo me misliti, da mi učitelji mnogokrat ne vemo prav kje. Kako dolgo bomo tavalji še v isti temi, o kateri je govoril pri zadnjem obnemem zboru „Slov. učit. društva“ v Ljubljani g. tovariš z Barja? — Pomladno jednakonočje je bilo že pred dobrim polletjem, solnce je stalo tudi že najvišje, a ona tema vlada še vedno, kakor bi bili na skrajnem južnem tečaju. Ta nesrečni separatizem! — Kako dolgo bomo čakali še odborove seje, da se uredé v soglasji z okr. društvu pravila za deželno jednoto? — Sklepamo o prošnjah za uravnavo plač po statusu, podpisujemo peticije, a končno se nam poreče: to izhaja iz „Zaveze“, s katero se deželni zastopi ne bodo hoteli baviti, — ali pri drugi prošnji: to so le posamezna društva. Vsaj so nam dali štajerski tovariši najlepší zgled! — Piše se marsikaj o organizaciji, a ustavlja se jej ravno na onem mestu, od koder bi morala izhajati. Zakaj bi se ne moglo ustanoviti okr. učit. društvo za glavno mesto in okolico skupno? — ako ni drugače možno. Ker je „Slov. učit. društvo“ glede razvoja naših društev zgodovinsko važno, naj tudi bodoče okr. društvo ohrani to ime, a določi s pristavkom „za Ljubljano in okolico“. Kako da bi ne moglo oživeti „Slov. učit. društvo za kočevski okraj“ ali „okr. učit. društvo za ribniški sodni okraj“? — Kaj nas potem ovira združiti se v „jednoto okr. učit. društev Kranjske vojvodine“? — mislim, da kaj družega ne, kakor le zgoraj omenjena tema, če bode še dalje gospodarila. Pa nadejani se, da bode kimalo svitlo, da se ljubljanski gg. tovariši videč, da „Slov. učiteljsko društvo“ kot tako nikakor ne more pospeševati dobre organizacije okr. društev, skoraj odločijo za prej nasvetovano jedino naravno in krepko združenje, kakoršna zahteva današnja doba.

Dasi so počitnice, vendar so misli nadležne, kakor — muhe. Pregarjam jih, a ne odjenjajo. Kaj sodite g. urednik, kako dolgo bo še pri okr. šol. svetih veljalo „pisanje“, katero vsi učitelji klasifikujemo le kot lepomis, — ga tudi drugače ne moremo — kot merodajen predmet za priznanje sposobnosti? Zdi se mi, kakor bi Vas čul godrnjati: „Zakaj ime to vprašuje, vsaj ima Heinza!“ — Ali je imel postavodajalec res le goli lepomis v mislih? Pregledujemo pedagoške, kolikor so nam na razpolago; noben ne stavi učnega smotra le do te stopinje, katero učenec že lahko doseže koncem 2. ali 3. šolska leta. Vsak kaže učni smoter v zahtevah spisja, katero se pa nič ne vpošteva. Mnogo je otrok, ki se privadijo lične pisave, a v spisji ne zadostujejo, pa tudi nasprotnih slučajev se dobi. Ni li možno, da se prizna sposobnost učencu, ki ima v pisnji zadostno, v spisji pa nezadostno, drugemu pa odreče, ker ima le v pisnji nezadostno? Najbrže je postavo umevati tako, da je pisanje kvalifikovati v prvi vrsti kot znanje, v drugi še le kot ročnost. Ako se le slednja (pri slabejih) devlje na tehtnico, brez vspehov v spisji, tedaj se v prvem zgoraj navedenem slučaju stariši (in otrok sam) le slepe, da je opročeneč sposoben. Otroci, ki niso v spisji učni stopinji primerno vsaj nekoliko zadostili, niso sposobni. Ako se učitelj ceni po spisovnih zvezkih, se ne morejo te vaje — za katere se porablja ves trud in zahteva največ ur — pri otroku prezreti. Ako se to ne predrugači, očitalo se nam bo lahko še dolgo, da nova šola mnogo uči, pa malo zahteva. Zakaj bi se učitelj toliko trudil za golo ročnost lepomisja? — —r.

Zemljepis za meščanske šole. Spisal Fr. Orožen, profesor na c. kr. učiteljsku v Ljubljani. Tretja stopnja. S 6 slikami. Vezana knjiga stane 50 kr. V Ljubljani 1896. Tiskal in založil Rudolf Milic. — Kar smo povedali o drugi stopnji, velja tudi o tretji stopnji. Knjiga vstreza vsem zakonitim zahtevam in pedagoškimi načelom ter dela čast g. pisatelju. Priporočamo jo kar najtopleje.

Naznanilo. Slovenski stenski zemljevid Avstro-ogerske države, kateri je sedaj pri vis. c. kr. naučnem ministerstvu v odobrenju, izide v zalogi Ed. Hölzel, na Dunaju IV. Luisengasse 5. Cena mu bo, nenapet 4 gld. 50 kr., na platno napet (z mapo) 6 gld. 50 kr. in na platno napet, s palicami 7 gld. 50 kr.

Praprotnikova slavnost. Tovariši in tovarišice, priporočamo vam, da s pridom prečitate današnji uvodni članek! Udeležba mora biti izmed učiteljstva kar največja, saj ne vemo, ali smemo tudi na koga drugega zanesljivo računati. Priporočamo vam in prosimo vas tudi, da vsak po svojih močeh dela nato, da se nas bode te redke, za naš stan toli častne slavnosti udeležilo veliko število. Čim več nas bo, tem ponosnejši bomo na svoje delo! Nekateri korporacije so nam že obljubile in zagotovile svojo udeležitev. Natančni vsposed se sestavi v najkrajšem času. Razposlati ga hočemo križem našega sveta. Kdor bi ga slučajno ne dobil, čital ga bode v prihodnji „Tov.“ številki, morda tudi v katerem naših dnevnikov, če ga bodo, ponatisnili — a pride naj tudi brez vabila, povabi naj se sam — srce ga mora vabiti! Čuli smo, da se osnuje v Podbrezju poseben odbor, ki bo vse potrebno preskrbel. Petje bodo oskrbeli tovariši kranjskega in radovljiskega okraja. Ker bomo imeli takrat tudi banket (kuvert po 1 gld.) in ker moramo vedeti natančno število udeležencev, naj vsak, kdor pride, svojo udeležbo kratko po dopisnici naznani vsaj do 15. t. m. uredništvu našega lista. Prosimo, da se to zgodi zanesljivo, a da tudi vsak oglašencev gotovo pride. Na sviđenje torej 18. t. m. v Podbrezju!

Naučno ministerstvo je v nekem konkretnem slučaju razsodilo, da ima vsled disciplinarne preiskave iz službe odpušteni učitelj tako dolgo pravico do alimentacije, dokler odpustni odlok ne postane pravomočen.

Pojasnilo. One gg. tovariše, kateri so dne 29. mal. srpana t. l. pri uradni učiteljski konferenciji v Litiji mojo trditev zanikali, „da nam ni bilo uradno ukazano sprejemati v „šolarske knjižnice“ le tiste knjige, katere se uradno priporočajo“ — opozarjam na razglas slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta litijskega z dne 10. listopada 1893 št. 1086 (priporočitev knjižic za 1893. l.), katerega končni odstavek se glasi: „V šolarsko knjižnico naj se sprejemajo le knjižice, ki se v uradnih zaznamkih priporočajo.“

V Sv. Križi pri Turnu, 2. vel. srpana 1896.

Janko Nep. Jeglič,
nadučitelj.

Poziv slovenskim skladateljem: Odbor „Slov. pevskega društva v Ptujih“ razpisuje s tem dve častni nagradi à 80 kron a. v. za dve najboljši skladbi za moški ali mešani zbor, ter se obrača do vseh rodoljubnih slovenskih skladateljev z iskreno prošnjo, da se temu pozivu v povzdigo in razvoj domačega petja častno in mnogobrojno odzovejo.

Opozarja se, da se bode oziralo v prvej vrsti na takšne skladbe, ki morejo priložiti narod v najširšem pomenu navdušiti, tedaj bodi pesem veličastna, lepa, priprosta. a ne pretežko umetna.

Rokopisi naj se blagovolijo podpisanemu odboru — ime skladatelja v posebnem zavitku — do novega leta 1897. doposlati.

V Ptujih, dne 10. kinovca 1896.

Odbor „Slov. pevskega društva.“

Prošnja gg. šolskim voditeljem! V kratkem bodo krajni šolski sveti sestavljali proračune za šolske potrebstine. Pri tem je navada, da se vselej neka vsota postavi za učiteljsko in šolarsko knjižnico.

Prosimo, naj se pri tej priliki ne pozabi „pedagoškega društva“, katero za 1 gld. mnogo tudi za šolo rabljivega gradiva podaje.

„Pedagoško društvo“ potrebuje sploh večje gnotne podpore, da bode moglo nadaljevati pričeto delo. — V svoji zalogi ima še mnogo nerazpečanih knjig. Odbor opozarja častito slovensko učiteljstvo:

I. in II. letnik sta razprodana.

III. Pedagoški letnik. — Izkustveno dušeslovje. Nekaj odlomkov iz J. A. Komenskega „didaktike“. V šolski delarni Spomini na Dunaj. Pogled na pedagoško polje l. 1888. Poročilo o prvi stalni učilski razstavi na Slovenskem Poročilo o društvenem delovanju. —

IV. Pedagoški letnik. — Jezikovni pouk v ljudski šoli. I. del. Navod k početnemu risanju in oblikoslovju. V šolski delarni II. Iz risarske izložbe v Norimberku. Vpliv prirode in hrane na zdravje človeško. Pogled na pedagoško polje itd. kakor v III. l.

V. Pedagogiški letnik. — J. A. Komenskega: I. Šola v igri, II. Kako pregnati lenobo iz šol. Sim. Rudmaš, koroški šolnik in domoljub. Jednostavni predmeti iz stavbarstva in strojstva za meščanske in obrtno-nadaljavne šole. Kotomerstvo. Iz norimberške risarske izložbe II. Statistiški pregled ljudskega šolstva v Avstriji l. 1890. Pogled na pedagoško polje i. t. d.

VI. Pedagogiški letnik Fr. S. Jamšek (s sliko). Važni spisi J. A. Komenskega. Situacijski črteži in risanje zemljevidov. Dopisovanje v meničnih zadevah. Pogled v kemijo in alkemijo. O lepopisji v ljudski šoli. So li deška ročna dela potrebna ali ne in kako jih je treba gojiti? O kolegijalnosti. Ozir po pedagoškem polju z živopisi odličnih šolnikov na Slovenskem (1892. do 1896.) Nova šolska klop in tabla. Donesek k strokovni terminologiji. Zgodovinska črtica o hrvatskem šolstvu. Zaznamek priporočljivih šolskih knjizic. Zbirka gospodarskih, obrtnih in gospodinjških računskih in merstvenih nalog. Poročilo o delovanju „Pedagoškega društva“ od l. 1892. do 1896.

Cena letnikom je brez izjeme 1 gld. 10 kr. s poštnino vred.

Nadalje po znižani ceni za tiste, ki naravnost pri odboru v Krškem knjige naroče:

Občno vzgojeslovje velja	60 kr.	s	poštnino	vred
Občno ukoslovje velja	60	"	"	"
Izkustveno dušeslovje velja	60	"	"	"
Jezikovni pouk I. del velja	60	"	"	"
Nazorni pouk I. del velja	1 gld. 30	"	"	"
Navod k početnemu risanju in oblikoslovju velja	40	"	"	"
Pouk o črtežih velja	45	"	"	"

Vabilo k zborovanju „Pedagoškega društva“ dné 8. vinotoka t. l. v šolskem poslopu v Boštanju. Vspored: 1. Odborovo poročilo. 2. Poročilo g. J. Ravnikarja o zborovanju „Zaveze“ v Opatiji. 3. Razprava o predavanji g. Fl. Rozmana: „Proste misli o vzgoji.“ 4. O ameriški trtnici poroča g. A. Račić. 5. Razgovor o raznih šolskih vprašanjih. 6. Predlogi. Začetek zborovanja ob 11. uri predpoldne. Gosti dobro došli! Vsak udeležnik naj se zaradi obeda pravočasno oglasi pri gospodu nadučitelju A. Račiću v Boštanju. *Odbor.*

Stalna razstava učil na I. mestni petrazredni ljudski šoli v Ljubljani se je med preteklimi velikimi šolskimi počitki zopet za nekaj prav zanimivih predmetov pomnožila, ki gotovo zaslužijo, da jih imenujemo javnosti. G. učitelj A. Sitsch iz Št. Vida nad Ljubljano je podaril razstavi model šolske table, katero je sam izumil in ki bi bila zlasti za obrtne šole kaj pripravna. G. nadučitelj v Srednji Vasi v Bohinju Ivan Rihteršič je obogatil razstavo s tremi interesantnimi modeli, katere je seveda sam izdelal. Prvi je model gasilne brizglje, drugi parne žage in tretji parnega stroja. Vsi trije modeli so fino in natančno izdelani, in se do dobra vidijo na njih vsi posamezni deli in delci — in kar je še največ vredno — funkcionirajo prav dobro, kar je gotovo pri uporabi v šoli pri pouku velike važnosti. Želeti je, da bi drugi gg. tovariši, ki so spretni bodisi v tej ali oni stroki, izdelali slične predmete ter jih poslali v razstavo. Saj s tem dvignejo splošni ugled našega učiteljstva in ugled samega sebe. Z veseljem se vsprejme v razstavo vse, kar se rabi pri šolskem pouku, in naj bo stvar še tako malenkostna, saj se dostikrat tudi z najprimitivnejšim učilom doseže velik uspeh. — Vsak obiskovalec naše razstave se je o nje različnosti in ureditvi jako laskavo in pohvalno izrazil, in ne dvomimo, da si bodo ljudske šole zunaj Ljubljane, katerih učitelji so si ogledali to razstavo, začele naročati takih stvari, ki so se jim zdele najpripravnejše in ki si jih lahko z majhnim denarjem nabavijo. — Šolsko vodstvo I. mestne petrazrednice samo je kupilo v zadnjem času dve veliki podobi vseh avstrijskih vladarjev. Slavni mestni magistrat ljubljanski pa je podaril razstavi načrte šolskega poslopja, kateri so razobešeni v pritličju, v prvem in drugem nadstropju. — Tako smemo upati, da bode razstava čedalje bogatejša in zanimivejša in da bode tako vedno množila številko obiskovalcev in — darovalcev!

Svetčeva sedemdesetletnica. Dné 19. in 20. kimovca t. l. je praznoval slovenski narod sedemdesetletnico rojstva jednega svojih najodličnejših mož, voditelja, prvoboritelja in vzglednega, požrtvovalnega rodoljuba — Luke Svetca. Naše društvo, katero ceni za sluge odličnih naših mož, ki so si jih stekli za povzdigo našega naroda, ni zaostalo tudi ob tej redki priliki in je odposlalo osivelemu gospodu slavljencu nastopni brzozjavni pozdrav: „Iskreno častita k plodonosni sedemdesetletnici velezasluženega staroste in voditelja slovenskega naroda Luke Svetca, priznavajoč velike njegove zasluge za probujo in napredek našega naroda — Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.“ Tudi naša „Zaveza“ se je spomnila Svetčeve slavnosti ter mu poslala po svojem predsedniku Jelencu to-le častitko: „V boju za narodne pravice osivelema prvoboritelju ob njegovi sedemdesetletnici: Slava!“ — Poleg tega je poslalo naše društvo v nedeljo k slavnostnemu banketu v Litijo dva zastopnika, da izrečeta ob tej priliki, ko se je izpregovorilo toliko

in toliko besedij, tudi to, kaj misli ona množica slovenskega učiteljstva, katera je bila po dveh odbornikih svojega društva zastopana. Jeden obeh odposlancev je slavljencu v imenu našega društva na njegovem domu častital, drugi je pa pri banketu prošil za besedo in sicer je bil jeden izmed prvih oglašencev, a dobil je pravico govoriti — zadnji, takrat šele, ko je večina odhajala na kolodvor k odhodu, ko ni bilo več poslušnega ušesa! Povedali bi lahko še kaj drugega, a menimo, da to popolnoma zadostuje. Zapisali smo pa ta faktum zato, da pokažemo, da smo imeli najboljše voljo in da s tem izjavimo, kar smo že večkrat imeli priliko povdarjati, da nismo ljudje, ki bi se dali potiskati v kot in da bi stali brezmočni na razpolago temu ali onemu takrat, kadar nas je treba bodisi v kakoršnekoli namene. V bodoče se bomo po tem ravnali!

Za spominsko ploščo Ivanu Tomšiču na Vinici, darovali so nadalje: gospa K. Guštin, veletržčeva soproga v Metliki 4 K; gosp. A. Navratil, zasebnik v Metliki 3 K; g. Milan Guštin, učitelj na Jesenicah 2 K. Darove sprejema društveni blagajnik g. K. Engelman, nadučitelj v Dragatušu pri Črnomlju.

„**Materino delo za Boga in domovino.**“ V nakladi marljive „Goriške tiskarne“ je izšla te dni slavljena Jameršičeva knjižica v slovenskem prevodu, prirejena našemu žentstvu.

Pretužne naše razmere, ko povsod naš živelj gineva in propada, terjajo, da si vzgobjo trdnih značajev; v ta namen si moramo utrjevati v naših rodbinah versko podlago in narodno zavest. Evo vam tu, slovenski stariši, vestno navodilo in izdaten pripomoček k vzgoji svoje ljubljene mladine v verskem in narodnem duhu, ki upošteva vsestranski naše razmere in običaje, dobrohotno prikazuje naše napake in grehe v družbinskem življenju in svarilno odkriva brezdna in pasti, ki povzročujejo propad človeštva. S krasnimi vzgledi in primeri, posnetimi najčešče iz slovanske zgodovine in minulosti, navdušuje in bodri nas g. duhoven-pisatelj k vstrajnemu delovanju v prid mile naše domovine, razširjeva ob jednem naše preomejeno obzorje slovanske minulosti in sedanjosti.

Oj sežite slovenski rodoljubi po tej zlati knjižici; toplo vam bodi priporočena z laskavimi izjavami deveterih škofov, obilico najugodnejših ocen in presenetljivim oduševljenjem bratskega nam naroda hrvatskega, ki je pokupil že troje izdanj. Za borih 70 novčičev nabavite sebi in svojem pravi zaklad, iz katerega more erpiti vsakdo, naj si bodi katerega-koli stanu, mnogo koristnega in podučljivega. Imovitejši pa skrbite, da bodo tega daru deležni tudi ubožnejši rojak, seljak in delavec, da bode njih deca uživala vsaj nekaj duševne omike, ko ji k nji niso pristopne druge poti.

Čujte še pozdrav gospoda župnika-pisatelja:

„Odpravljam te, draga knjižica moja, že v tretje v svet . . . Bratom Slovenceem, ki so te preveli v svoj domači jezik, bodi dobra mati. Zbiraj jih rada okrog sebe in pozdravljaj mi posebej vse dične in ponosne Slovenske hčere in v njih ves slovenski narod, katereinu si se tako vroče priljubila in ki te je počastil z redkim odlikovanjem, da bodeš — dasi Hrvatica — vendar tudi njegova mati. — Le naprej! Vse za Boga in milo domovino! Bog daj — dobro srečo.“

Rojaki! pokažimo bratom, da cenimo to, kar oni cenijo!

Zahvala. Slavno blagotvorničsko društvo „Narodna šola“ v Ljubljani blagovolilo je poslati tukajšnji šoli za mali znesek treh goldinarjev različnega šolskega blaga vrednega nad 12 gld.

Na tej blagodušni darežljivosti se prav lepo zahvaljuje šolsko vodstvo na Ubeljskem dne 23. kimovca 1896.

Francišek Zamán,
šolski vodja.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1225

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Šent Juriji pod Kumom je stalno ali začasno popolniti službo učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda, 30 gld. opravilne doklade in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati postavnim potom do 10. vinotoka 1896. pri podpisanim e kr. okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 11. kimovca 1896.

Št. 676

o. šol. sv. Na dvorazrednici na Krki se razpisuje drugo učno mesto s prijemki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenju.

Prošnje do 10. vinotoka t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, 13. kimovca 1896.

Št. 664

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Marijinemdolu se razpisuje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenje.

Prošnje do 10. vinotoka t. l.

C. kr. okrajni šolski svät v Litiji, 13. kimovca 1896

Št. 1129

o. šol. sv. Na štirirazredni deški ljudski šoli v Kočevju se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje 4. učno mesto s prijemki IV. plačilne vrste.

Prošnje do 18. t. m.

C. kr. okrajni šolski svät v Kočevju, 26. kimovca 1896.

Listnica upravnništva. *S pričujočo številko smo nastopili zadnje četrtletje t. l. Pri tej priliki prosimo, da p. n. naročniki storé svojo dolžnost za l. 1894., 1895. in 1896. Do 8. vinotoka nam je poravnati dolg v tiskarni in za to potrebujemo mnogo denarja. Čimbolj se bode list podpiral gmotno, tembolj bode neodvisen in toliko krepkeje se bode branil proti nasprotnikom učiteljstva in nove šole. Naprej in niti za korak nazaj — mora biti naše geslo.*

Za Praprotnikovo sliko se je do sedaj zglasilo 30 naročnikov.

Listnica uredništva. „*Ustavoznanstvo*“ bodemo nadaljevali v prihodnji številki; zaradi tesnega prostora smo morali tudi še več drugih člankov in dopisov odložiti; prosimo potrpljenja, polagoma pride vse na vrsto.

Die österreichisch-ungar. Monarchie Geographisch-statistisches Handbuch für Leser aller Stände

Von Prof. Dr. Friedrich Umlauf.

Dritte umgearbeitete und erweiterte Auflage.

Mit 200 Illustrationen und 15 Kartenbeilagen. Vollstaendig in 25 Lieferungen à 30 Kr.

Es besteht heute kein anderes Handbuch, welches die Geographie und Statistik Oesterreich-Ungarns in ihrem ganzen Umfange, dem neuesten Standpunkte der Wissenschaft entsprechend, in so bequem übersichtlicher Anordnung und so angenehm lesbarer Sprache behandeln würde. Diese Eigenschaften haben dem Werke Umlauf's seine grosse Verbreitung und allgemeine Anerkennung verschafft. Es schien daher geboten, bei einer vollständigen Neubearbeitung, welche ja durch die Fortschritte der Wissenschaft, wie durch die eingetretenen Aenderungen der statistischen Angaben nothwendig geworden, dem Buche seinen bis-herigen Charakter soviel als thunlich zu erhalten. Der Leser wird auch in der dritten Auflage strenge wissenschaftliche Gründlichkeit mit ausprechender Form vereinigt finden. Die Illustrationen wurden zumeist ganz erneuert und ihre Zahl ansehnlich vermehrt. Neu ist die Beigabe von 15 Karten, welche zusammen einen vollständigen physikalisch-politischen Atlas der Oesterreichisch-Ungarischen Monarchie in vorzüglicher Ausführung bilden.

A. Hartleben's Verlag in Wien.

Durch alle Buchhandlungen zu beziehen.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Inserati po dogovoru.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.